

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. завідувача кафедри
 Леся КАРНАУХ
«25» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 28 ОСНОВИ ТЕОРІЇ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ

для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи теорії гендерного виховання» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта

Розробник: Бутенко Ольга Григорівна, канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Протокол від «25» серпня 2023 року № 1

В.о. завідувач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

(доц. Леся КАРНАУХ)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

(доц. Ольга БУТЕНКО)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	3-й	3-й
Семестр	5-й	5-й
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90 год	90 год
Аудиторні:	44 год	10 год
Лекційні	14 год	6 год
Семінарські / Практичні	30 год	4 год
Лабораторні	-	-
Самостійна робота	40 год	76 год
Індивідуальна робота	6	4
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи теорії гендерного виховання» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань, практичних навичок та умінь, необхідних для реалізації принципів, методик та технологій гендерного виховання в практику роботи закладів дошкільної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи теорії гендерного виховання» є:

- дати знання про основні поняття гендерної педагогіки;
- ознайомити з коротким історичним оглядом становлення та актуальними проблемами гендерної педагогіки;
- охарактеризувати сутність і значення гендерної соціалізації дошкільників;
- окреслити завдання, зміст, форми та методи гендерного виховання дошкільників.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні компетентності

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-21. Здатність до формування у дитини ціннісного ставлення до людей і до самої себе з урахуванням особливостей культури, релігії, статі; мови, необхідних для реалізації свого особистісного потенціалу як члена суспільства.

Програмні результати навчання

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-05. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ***Теоретичні аспекти гендерної педагогіки***

Лекційний курс:

Тема 1. Загальні основи гендерної педагогіки

Характеристика предмета, завдань, понятійного апарату дисципліни. Короткий історичний огляд становлення гендерного підходу в педагогіці. Аналіз актуальних проблем гендерної педагогіки на сучасному етапі. Підготовка до сімейного життя та виконання сімейних функцій як складник загального процесу виховання.

Тема 2. Психологічні основи гендерної педагогіки

Сутність та значення гендерної соціалізації. Фактори гендерної соціалізації. Гендерні характеристики особистості на різних вікових етапах. Характеристика статево-рольового розвитку та гендерних відмінностей дошкільника.

Практичний курс:

Тема 1. Теоретичні питання гендерної педагогіки

Мета: закріпити, розширити та уточнити знання студентів про загальні основи гендерної педагогіки: предмет і завдання гендерної педагогіки; дефінітивна характеристика термінів гендерної педагогіки; психолого-педагогічна наука про статево-рольове виховання.

Питання та завдання з теми:

1. Розкрийте схожість і відмінність термінів «стать» і «гендер».
2. У чому проявляються негативні наслідки «безстатевої педагогіки»?
3. У чому полягає специфіка предмета і завдань гендерної педагогіки?
4. Розкрийте схожість і відмінність термінів «статеве виховання», «статеворольове виховання», гендерне виховання.

5. У чому полягає відмінність у вихованні хлопчиків та дівчаток в педагогічних системах минулого і в даний час?

6. Обґрунтуйте необхідність диференційованого підходу у вихованні дітей різної статі.

7. З чим пов'язане зростання інтересу до проблеми статево-рольового виховання?

8. Проаналізуйте погляди А. Макаренка, В. Сухомлинського на проблему виховання хлопчиків і дівчаток.

9. Як змінився зміст соціальних ролей чоловіків і жінок в даний час?

10. Ви прихильник чи противник роздільного навчання хлопчиків і дівчаток? Обґрунтуйте власну точку зору.

11. Як впливають гендерні установки педагога на формування статево-рольової поведінки вихованців?

12. Перелічіть основні компоненти гендерної компетентності та дайте їх змістову характеристику.

Тема 2. Сутність і значення гендерної соціалізації

Мета: закріпити, розширити та уточнити знання студентів про психологічні основи гендерної педагогіки: роль біологічних факторів у статево-рольовому розвитку, основні механізми статево-рольової соціалізації, специфіку соціалізації хлопчиків та дівчаток.

Питання та завдання з теми:

1. Розкрийте зміст поняття "гендерна ідентичність".

2. Назвіть концепції статево-рольової соціалізації, в яких головна роль в статево-рольовому розвитку відводиться біологічним факторам.

3. Перелічіть основні механізми статево-рольової соціалізації.

4. Обґрунтуйте й аргументуйте переваги тієї чи іншої концепції статево-рольової соціалізації.

5. У чому специфіка соціалізації хлопчиків і дівчаток?

6. У чому специфіка протиріч чоловічої та жіночої соціальної ролі в сучасному житті?

7. Підберіть приклади з творів художньої літератури, що відображають особливості процесу гендерної соціалізації у хлопчиків і дівчаток.

8. Які шляхи подолання труднощів у соціалізації хлопчиків і дівчаток?

9. Запропонуйте власну статево-рольову самопрезентацію.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Сутність і зміст гендерного виховання дошкільників

Лекційний курс:

Тема 3. Гендерне виховання дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти

Гендерна експертиза правових документів, що регулюють сферу дошкільної освіти в Україні. Завдання та зміст гендерного (статево-рольового) виховання дошкільнят. Характеристика форм, засобів і методів гендерного виховання. Принципи гендерного виховання.

Тема 4. Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у вирішенні завдань гендерного виховання дошкільників

Народна педагогіка про статеве виховання. Становлення та розвиток української сім'ї як соціального інституту – передумова статево-рольового виховання. Сім'я та її вплив на гендерне виховання дошкільників. Інтеграція суспільного та родинного виховання як головна умова гендерного виховання дошкільників.

Практичний курс:

Тема 3. Організація роботи з гендерного виховання в закладі дошкільної освіти

Мета: закріпити, розширити та уточнити знання здобувачів вищої освіти про мету, завдання та зміст гендерного (статево-рольової) виховання дошкільнят; форми, засоби, методи, принципи гендерного виховання; знання сучасних програм статево-рольового виховання.

Питання та завдання з теми:

1. У чому полягають мета та завдання гендерного виховання дошкільників?
2. Що ви розумієте під гендерною вихованістю дошкільників?
3. Розкрийте вплив дитячого колективу на формування статево-рольової поведінки дошкільника.
4. Які основні принципи гендерного виховання дітей-дошкільників?
5. Назвіть основні форми організації роботи з дошкільниками з гендерного виховання.
6. У чому полягає специфіка занять з гендерного виховання?
7. Які особливості формування поведінки хлопчиків і які дівчаток?
8. У чому полягають особливості застосування гендерного підходу під час організації основних видів діяльності дошкільників?
9. Роль наочності у гендерному вихованні дошкільників.
10. Формування способів взаємодії дітей протилежної статі.
11. Чи впливають іграшки та ігри на формування майбутніх чоловіка і жінки і яким чином?
12. Запропонуйте бесіди з дошкільниками з тем: «Я – хлопчик, майбутній чоловік. Я – дівчинка – майбутня жінка», «Маленькі лицарі і маленькі принцеси», «Чи варто товаришувати дівчаткам з хлопчиками?»
13. Запропонуйте орієнтовне обладнання куточка для дівчаток та куточка для хлопчиків.
14. Запропонуйте пам'ятку для педагогів «Організація спілкування з хлопчиками та дівчатками».

Тема 4. Відхилення у статево-рольовій поведінці дошкільників.

Мета: закріпити, розширити та уточнити знання здобувачів вищої освіти про відхилення у статево-рольовій поведінці хлопчиків та дівчаток та шляхи їх попередження.

Питання та завдання з теми:

1. Назвіть найбільш розповсюдженні відхилення у статево-рольовій поведінці дошкільників та їх причини.

2. Що ви розумієте під нормативними маскулінно-фемінними якостями особистості?
3. Доведіть, що маскуліність дівчинки і фемінність хлопчика часто є провісниками нетрадиційної орієнтації в майбутньому?
4. Як зрозуміти, що у дитини не сформована гендерна ідентичність?
5. Спробуйте систематизувати найтипівіші помилки, які допускають педагоги і батьки в підборі методів впливу на хлопчиків і дівчаток.
6. Як повинні реагувати вихователі на прояви цікавості дітей до статевих органів?
7. Що повинні знати дошкільники про власне тіло? Для чого їм необхідно це знати?
8. Чим шкодить дитяча генітальна гра (мастурбація)? Як цьому запобігти?
9. Які основні причини потягу дитини до онанізму?
10. Запропонуйте поради для дорослих на кожний день з метою запобігання відхиленням у статево-рольовій поведінці дошкільників.
11. Запропонуйте бесіди з дітьми з тем: «Зростаємо здоровими (про шкідливі звички)», «Чи подобається тобі бути дівчинкою/хлопчиком?», «Уроки етикету».

Тема 5. Сім'я та її роль у гендерному вихованні дошкільників

Мета: закріпити, розширити та уточнити знання здобувачів вищої освіти про домінуючу роль сім'ї у гендерному вихованні дошкільників; основні форми взаємодії суспільного та родинного виховання з питань гендерного виховання дошкільників.

Питання та завдання з теми:

1. Як ви прокоментуєте думку науковців, що сім'я – один із перших за часом і найбільш близький дитині вихователь (Г. Авдіянець, Е. Заредінова, О. Шапатіна)?
2. Чому, на вашу думку, сім'я завжди була дзеркалом, в якому відбивався той чи інший соціальний устрій?
3. Як позначається розвиток суспільства на характері внутрішньосімейних відносин, зокрема, на статево-рольовому вихованні дітей?
4. Чому у ХХІ ст. виникає необхідність звертатися до народної педагогіки щодо статевого виховання дошкільників? Обґрунтуйте відповідь.
5. Як впливає приклад батьків на статево-рольову поведінку дітей?
6. Чому вирішальне значення статево-рольового розвитку дітей пов'язане з матір'ю?
7. З якою метою і яким чином реалізується педагогічна робота у напрямі співпраці освітнього закладу і родини з вирішення питань гендерного виховання дітей?
8. Які методи і прийоми доцільно використовувати у роботі з батьками?
9. Яка роль сімейних традицій та родинних свят у гендерному вихованні дошкільників?
10. Як повинні реагувати батьки на прояви цікавості дітей до статевих органів?
11. Як вчені класифікують питання дітей на сексуальні теми?

12. Запропонуйте консультацію для батьків з теми «Вплив телебачення на статево-рольову поведінку дитини».

13. Запропонуйте консультацію для батьків з теми «Які іграшки краще купувати дівчаткам/хлопчикам».

14.

15. Запропонуйте батьківські збори з теми «Як виховати справжнього сім'янина».

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти гендерної педагогіки												
Тема 1. Загальні основи гендерної педагогіки	10	2	4			4	11	1				10
Тема 2. Психологічні основи гендерної педагогіки	10	2	4			4	11	1				10
Разом за ЗМ 1	20	4	8			8	22	2				20
Змістовий модуль 2. Сутність і зміст гендерного виховання дошкільників												
Тема 3. Гендерне виховання дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти	26	4	8			14	24	2	2			20
Тема 4. Прорахунки гендерної соціалізації	22	2	6			12	21		2			20
Тема 5. Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у вирішенні завдань гендерного виховання дітей	22	4	8			12	23		2			20
Разом за ЗМ 2	70	10	22			38	68	2	6			60
Усього годин	90	14	30			46	90	4	6			80
Модуль 2												
ІНДЗ												
Усього годин	90	14	30			46	90	4	6			80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Теоретичні питання гендерної педагогіки	4	
2.	Сутність і значення гендерної соціалізації	4	
3.	Організація роботи з гендерного виховання в закладі дошкільної освіти	8	2
4.	Відхилення у статево-рольовій поведінці дошкільників	6	2
5.	Сім'я та її роль у гендерному вихованні дошкільників	8	2
	Разом	30	6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Здійсніть гендерну експертизу Базового компонента дошкільної освіти в Україні.	2	4
2.	Здійсніть гендерну експертизу діючих програм розвитку дитини дошкільного віку.	2	4
3.	Запропонуйте конспект заняття для дітей дошкільного віку «Звідки я взявся»	4	6
4.	Розробіть методичне та дидактичне забезпечення процесу гендерного виховання (дидактичні ігри).	4	6
5.	Запропонуйте сценарій свята для вирішення завдань гендерного виховання.	2	6
6.	Щоб не було пізно: коли треба починати розмову «про це» з дитиною?	2	4
7.	Роздільне навчання і виховання дітей різної статі: за і проти (есе).	2	4
8.	Вплив релігії та церкви на гендерну поведінку дошкільників (есе).	2	2
9.	Як не треба розповідати дитині про секс (есе).	2	2
10.	Роль реклами в гендерному вихованні дошкільників (есе).	2	2
11.	Розробіть рекомендації для батьків «Як уберегти дитину від сексуального насильства».	2	4
12.	Підготуйте консультацію для батьків з питань гендерного виховання дітей дошкільного віку.	2	4
13.	«Що прочитати дитині?»: запропонуйте перелік літературних творів з метою гендерного виховання дошкільників.	2	2

14	Запропонуйте методику діагностики рівнів статево-рольового розвитку дошкільників.	4	8
15	Розробіть анкету для вихователів з метою з'ясування доцільності гендерного виховання дошкільників.	4	6
16	Проведіть індивідуальну бесіду з дитиною старшого дошкільного віку з метою виявлення рівня її уявлень про відмінності і схожість хлопчиків і дівчаток; з ким із них – з хлопчиками чи дівчатками – і чому вона вважає за краще товаришувати; про сімейної ролі представників різної статі. Визначте, яких педагогічних впливів потребує ваш співрозмовник.	4	6
17	Запропонуйте власну модель предметно-розвивального середовища з урахуванням гендерних особливостей дітей.	2	4
18	Наведіть приклади з творів художньої літератури, що відображають особливості процесу гендерної соціалізації у хлопчиків і дівчаток.	2	4
	Разом	46	80

8. Індивідуальні завдання

1. Теоретичний аналіз психолого-педагогічних досліджень з проблем гендерного виховання дошкільників.
2. Характеристика сучасних програм статево-рольового виховання.
3. Ідеї гендерного виховання у педагогіці В. Сухомлинського.
4. Народна педагогіка про гендерне виховання дошкільників.
5. Погляд практиків на проблеми гендерного виховання дошкільників.
6. Роль іграшок у формуванні майбутніх чоловіка і жінки.
7. Тенденції роботи освітнього закладу з родиною з питань гендерного виховання дітей.
8. Роль батьків в гендерній соціалізації дитини.
9. Підготовка хлопчиків до виконання соціальних ролей чоловіка та батька.
10. Підготовка дівчаток до виконання соціальних ролей жінки та матері.
11. Використання наочності у гендерному вихованні дошкільників.
12. Гендерне виховання дошкільників засобами українського фольклору.
13. Роль казки у гендерному вихованні дошкільників.
14. Хлопчики і дівчатка: відхилення в поведінці..
15. Сексуальні девіації в дошкільників.
16. Дитячий онанізм: причини та шляхи попередження.
17. Сюжетно-рольова гра «Сім'я» та її роль у гендерному вихованні дошкільників.
18. Роль художнього слова в гендерному вихованні дошкільників.
19. Проблемні ситуації та їх роль у гендерному вихованні дошкільників.
20. Реалізація принципу правдивості в гендерному вихованні дошкільників.
22. Роль дорослого у гендерному вихованні дошкільника.
23. Гендерні аспекти професійної діяльності педагогів.

24. Позитивний приклад батьків та його роль у гендерному вихованні дошкільників.

25. Діагностичні методики визначення рівнів гендерної вихованості дошкільників.

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням дискусії; інтерактивні методи роботи; використання мультимедійної апаратури; підготовка презентацій та рефератів на задані теми, конспектування та аналіз першоджерел.

10. Методи контролю

Усне опитування; тестування знань студентів з певного розділу (теми) лекційного курсу; перевірка і захист рефератів; підсумковий модульний тестовий контроль; оцінка за індивідуальні домашні завдання.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, системних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який не спроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1		Модуль 2 (ІНДЗ)	Підсумковий контроль	Сума
ЗМ 1	ЗМ 2			

T1	T2	T3	T4	T5	30	20	100
10	10	10	10	10			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна

1. Реалізація державної політики гендерної рівності. Transition Book – 2019. URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/transition_book_gender.pdf
2. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 рр. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-eq>
3. Гендерні дослідження : прикладні аспекти : монографія. (2013). / В.П. Кравець, Т.В. Говорун, О.М. Кікінежді та ін. ; за наук. ред. В.П. Кравця. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 448 с.
4. Гендерна політика в нормативно-правових документах (2020). Частина 1. За заг. ред. Левченко К.Б. Київ, 186 с.
5. Говорун Т.В. (2014). Гендерна психологія : навч. посіб. / Т.В. Говорун, О.М. Кікінежді. К. : Вид. центр Академія, 307 с.
6. Горностай П. П. Основи теорії гендеру : навчальний посібник / П. П. Горностай. – К. : К.І.С., 2004. – С. 132-156.
7. Кікінежді О.М., Говорун Т.В., Міщенко О.О. Гендерне виховання дошкільнят: Навчальний посібник. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2011. – 192 с
8. Кравець В. П. Гендерна педагогіка / В. П. Кравець. – Тернопіль, 2005. – 338 с.
9. Лебідь І.Ю. (2015). Гендерна педагогіка : навч.-метод. посіб Кам'янець-Подільський : ТОВ Друкарня Рута, 130 с.

Допоміжна

1. Алексєєва Л. А. Медико-педагогічні аспекти статевого виховання молодших школярів / Алексєєва Л. А., Бурцева Ю. О., Горбунов Н. В., Петренко Ю. С. – Краматорськ : Офсет, 2006. – 100 с.

2. Бодик О. П. З бабусиної скарбниці [хрестоматія для хлопчиків і дівчаток] / Бодик О. П., Бурцева Ю. О., Горбунова Н. В. – Краматорськ : Офсет, 2006. – 230 с.

3. Бутенко О. Г. Виховний потенціал сім'ї: історичний аспект / О. Г. Бутенко // Зб. мат. міжвуз. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців [«Проблеми гуманізації та демократизації дошкільної освіти»]. – Умань, 2009. – С. 15–17.

4. Бурцева Ю. О. Статеворольова поведінка як аспект соціальних та психологічних досліджень / Ю. О. Бурцева // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : Зб. наук. пр. – Вип. 5-6. – 2005. – С. 132-139.

5. Бурцева Ю. О. Українська традиція як чинник статево-рольового виховання / Ю. О. Бурцева // Соціально-психологічні та правові засади гендерної політики // Матеріали до Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Тернопіль, 2005. – С. 50–51.

6. Бурцева Ю. О. Образи чоловіка і жінки в літературі / Ю. О. Бурцева // Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти: Матеріали другої науково-практичної конференції. 2-5 жовтня 2005, м. Луганськ. – Частина 3. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – С. 208-213.

7. Бурцева Ю. О. Особливості статевого виховання молодших школярів у різних соціальних інституціях / Ю. О. Бурцева, Н. В. Горбунова // Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. Випуск ХХХ / За заг. ред. В. І. Сипченка. – Слов'янськ: Вид. центр СДПУ, 2006. – С. 140-146.

8. Бурцева Ю. О. Становлення та розвиток гендерних відносин // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: Вип. 7. – Ч. 1. – Ялта: РВВ КДПІ, 2005. – С. 37-41.

9. Бурцева Ю. О. Психолого-педагогічні умови та шляхи формування статево-рольової поведінки старших дошкільників / Ю. О. Бурцева // Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. Випуск 28 / За заг. ред. В. І. Сипченка. – Слов'янськ: Вид. центр СДПУ, 2005. – С. 156-161.

10. Бурцева Ю. О. Особливості прояву статево-рольової поведінки дітей шести-семи років / Ю. О. Бурцева // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: Вип. 8. – Ч. 2. – Ялта: РВВ КГУ, 2005. – С. 170-176.

11. Бурцева Ю. О. Етапи формування статево-рольової поведінки дітей шести-семи років / Ю. О. Бурцева // Матеріали міжнародної конференції „Формування громадянського суспільства в контексті Європейської інтеграції”. – Рівне, 2005. – С. 516-520.

12. Бурцева Ю. О. Характеристика статево-рольової поведінки хлопчиків і дівчаток у дошкільному дитинстві / Ю. О. Бурцева // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Зб. наук. пр. – Вип. 3-4. – 2005. – С. 206-212.

13. Бутенко О. Г., Зубко О. С. Моніторинг вихованості гендерної толерантності у дітей старшого дошкільного віку: теорія і методика виховання.

Наукові інновації та передові технології. № 6(20). 2023. С. 428–435.

14. Карнаух Л.П., Бутенко О.Г. Гендерна соціалізація особистості в умовах трансформації українського суспільства. Innovative projects and programs in psychology, pedagogy and education : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Pp. 544–583.

15. Бутенко О. Г. Структура сформованості гендерних відносин у дітей старшого дошкільного віку. Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості дитини в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 24 лист. 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [голов. ред.: Іщенко Л. В., Карнаух Л. П. ; редкол.: Авраменко О. О., Рябошапка О. В., Трофаїла Н. Д. [та ін.]. – Умань : Візаві. 2022. С. 25–27.

16. Бутенко О. Г. Діагностико-консультативний супровід корекції гендерних відносин у старших дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах сучасного освітнього середовища закладу дошкільної освіти : колективна монографія / Л. В. Іщенко, О. М. Мельникова, Л. П. Карнаух [та ін.] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. С. 176–196. (Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 6 від 24 листопада 2020 р.).

17. Бутенко О. Г. Модернізація змісту професійної підготовки майбутніх педагогів до гендерного виховання дітей у контексті концепції розвитку педагогічної освіти. Проблеми освіти : збірник наукових праць ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. Вип. 91. С. 38–43.

18. Бутенко О. Г. Особливості підготовки майбутніх вихователів до гендерного виховання дітей у контексті модернізації педагогічної освіти. Інноваційна діяльність сучасного педагога в інформаційному просторі : збірник науково-методичних праць / [За заг. ред. С. І. Семчук]. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. С. 14–18.

19. Бутенко О. Г. Концепція розвитку педагогічної освіти про модернізацію дошкільної освіти (гендерне питання). Вісник Науково-дослідної лабораторії «Дошкільна освіта: історія, перспективи розвитку в ХХІ столітті» за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. конф. «Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості дитини в умовах закладу дошкільної освіти і сім'ї» (25 листопада 2020 р.) / [голов. ред. Іщенко Л. В. ; редкол.: Мельникова О. М. [та ін.] ; відп. за вип.: Журавко Т. В., Мельник І. В.]. – Умань : Візаві, 2020. Вип. VII. С. 24–27.

20. Бутенко О. Г., Величко В. Вплив мас-медіа на гендерну соціалізацію дітей дошкільного віку. Перші спроби пошуку в науковому просторі : зб. матеріалів XVIII Всеукр. студ. наук. практи. конф. «Особливості організації життєдіяльності дитини у сучасному дошкільлі» (08 жовт. 2020 р.) / [голов. ред.: Іщенко Л. В., Кушнір В. М. ; відп. за вип.: Журавко Т. В., Мельник І. В. – Умань : Візаві, 2020. С. 13–16.

21. Бутенко О. Учїть дитину шанувати маму: виховання шанобливого ставлення до матері у старших дошкільників : [навч.-метод. посїб.] / О. Бутенко. – Умань : ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочїнський»), 2010. – 100 с.

22. Бутенко О. Г. До проблеми гендерного виховання дошкільників / О. Г. Бутенко // Зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. [«Проблеми дошкільної та початкової освіти у контексті сучасного виміру»]. – Умань, 2008. – С. 15–17.
23. Бутенко О. Г. Ідеї гендерного виховання у педагогіці В. Сухомлинського / О. Г. Бутенко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: наук.-теорет. збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 36–39.
24. Бутенко О. Г. Сім'я – провідна виховна інституція: історичний аспект / О. Г. Бутенко // Рідна школа. – 2009. – № 1 (950). – С. 73–75.
25. Гендерна педагогіка: навчальний посібник (2018). / За заг. ред. О.А.Луценко. Суми: ФОП Цьома С.П., 304 с.
26. Говорун Т. В. Психологія статі. Гендерний та психосексуальний розвиток людини / Говорун Т. В., Кікінежді О. М., Кравець В. П. – Т.: ТДПУ, 2001. – 48 с.
27. Говорун Т. В. Соціалізація статі та сексуальності / Т. В. Говорун. – Т.: Богдан, 2001. – 246 с.
28. Грабова Г. Основні підходи до статевого виховання в українській і зарубіжній педагогіці. Порівняльно-педагогічні студії. 2012. № 4. С. 14–19.
29. Дітріх фон Гільдебранд. Статеве виховання [пер. з англ. Ю. Підлісного]. Центр Філософських Студій: веб-сайт. ЛБА: <http://www.ucu.edu.ua/irpzh/publications/article;2639>
30. Захарова І. В. Роль батьків в гендерній соціалізації дитини [Текст] / І. В. Захарова // Молодий учений. – 2011. – № 5. – Т. 2. – С. 140-142.
31. Кікінежді О. Гендерне виховання змалку / О. Кікінежді // Дошкільне виховання. – 2006. – № 2. – С. 3-6.
32. Кікінежді О. Гендерне виховання змалку / О. Кікінежді // Дошкільне виховання. – 2006. – № 3. – С. 10-13.
33. Ковальчук І. А. Особливості статево-рольової соціалізації молодших школярів / І. А. Ковальчук // Освіта Донбасу: наук.-метод. видання. – 2003. – № 1. – С. 54-57.
34. Комарова А.І. Статеве виховання і моральна культура молоді. Київ: Товариство «Знання», 1982. 128 с.
35. Кравець В. П. Підготовка учнівської молоді до виконання батьківських ролей: гендерний аспект/ В. П. Кравець // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту (Сер. «Педагогіка»). – Т., 2003. – С. 33-45.
36. Кузнецова О. Статеве виховання як педагогічна проблема. Науковий вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. 2002. Вип. 4–8. С. 66–73.
37. Кузнецова О.А. Статеве виховання школярів: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Миколаїв: ІЛІОН, 2004. 176 с.
38. Лещук Н.О., Савич Ж.В., Голоцван О.А. Статеве виховання і репродуктивне здоров'я підлітків та молоді: навч. посіб. Київ, 2014. 136 с.
39. Мухоморіна Л. Хлопчики і дівчатка: диференційоване навчання / Л. Мухоморіна // Дошкільне виховання. – 2001. – № 4. – С. 15-17.
40. Олійник Л. Статеве виховання: навчальний посібник з питань здійснення статевого виховання дітей від народження до юнацького віку. Миколаїв: Принт-Експрес, 2009. 112 с.

41. Плахтій П.Д., Коциба В.М., Іщук Д.Ф. Статеве здоров'я юнаків та чоловіків. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2002. 114 с.

42. Попович Н.В. Статеве виховання як педагогічна проблема. Медсестринство. 2019. № 7. С. 27–29.

43. Сухомлинський В.О. Вибрані твори у 5-ти томах. Т. 5. Київ: Радянська школа, 1979. 162 с.

44. Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 10–11 вересня 2020 р. / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця, О. М. Кікінежді. Тернопіль : ТНПУ, 2020. 288 с.

45. Трубавіна І. М. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками : науково-метод. матеріали [для працівників соціальних служб, учителів, соціальних педагогів, студентів педагогічних вузів] / Трубавіна І. М. – К. : УЦДССМ, 2000. – 88 с.

46. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ, 2002. 528с. URL: <https://hum.edu-lib.com/szbrannoe/fitsula-m-m-pedagogika-pidruchnik-dlyavuziv-onlayn>

47. Фіяло Т. Статеве виховання – справа щоденна / Т. Фіяло // Дошкільне виховання. – 2003. – № 3. – С. 6-8.

40. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

48. <http://multycourse.com.ua/ua/page/18/96>

49. <http://korsundruzhba.ck.ua/batkivska-storinka/spetsialisty-radiat/pedahohichna-sluzhba/220-hendernyi-aspekt-u-vykhovanni-doshkilnykiv>

50. https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminist_utopia/mama-krasiva-atato-pratsyue-yak-slid-zminiti-genderne-vihovannya-doshkilnyat-1341168.html